

РОБЪРТ ШЕКЛИ

КАПАН

Превод от английски: Рени Димитрова, Росен Димитров, 1996

chitanka.info

Семиш, трябва ми помощ. Ситуацията е потенциално опасна. Ела веднага.

Оказва се, че ти бе напълно прав, Семиш, стари приятелю. Никога не биваше да се доверявам на земляните. Те са една лукава, безотговорна раса, точно както винаги си ми го казвал.

Обаче не са чак толкова глупави, колкото изглеждат. Започвам да вярвам, че тънкостта на пипалото не е единствения признак за интелигентност.

Каква ужасна бъркотия, Семиш! А пък планът изглеждаше толкова сигурен...

Ед Дайли зърна блясъкът на метал пред вратата на бунгалото, но беше още твърде сънен, за да му обърне внимание. Беше се събудил малко след зазоряване и се измъкна навън, за да види какво е времето. През нощта бе валило силно и сега от всяко листо и клон на заобикалящата го гора капеше. Колата му изглеждаше удавена във вода, а черният път, водещ към планината, бе покрит с трийсет сантиметра кал.

Приятелят му Търстън дойде до вратата по пижама. Кръглото му лице излъчваше сънливост и безгранично спокойствие като физиономията на Буда.

— Винаги вали през първия ден на отпуската — заяви Търстън. — Природен закон.

— Може би днес пъстървата ще кълве — каза Дайли.

— Може. Но в такъв ден е най-хубаво да си запалиш огън в камината и да седнеш пред нея с чаша чай с ром.

От единайсет години насам те прекарваха заедно по една кратка отпуска през есента.

Дайли изпитваше някаква романтична любов към екипировки. Продавачите в модните магазини за спортни стоки в Ню Йорк украсяваха широките му рамене със скъпи якета, каквито човек би си купил само ако тръгва на поход по дирите на снежния човек из висините на Тибет. Пробутваха му остроумно измислени миниатюрни

печки, които поддържаха огън даже и сред ураган, и странно изкривени ножове от шведска стомана.

Дайли обичаше да усеща плоската манерка до бедрото си и закалената стомана на ловната пушка през рамо, въпреки че манерката обикновено бе пълна с ром, а пушката се използваше само за събаряне на тенекиени кутии. Защото въпреки мечтите си Дайли беше добър човек и обичаше животните и птиците.

Приятелят му Търстън бе пълен и възнисък мъж и не се натоварваше с нищо повече от лека мрежа за пеперуди и възможно най-малката пушка. Още в края на първата седмица той успяваше да измести мястото за лов към езерото Плесид, където попадеше в любимото си обкръжение от безброй барчета. Там, с невероятни познания за терена, той с удоволствие преследваше красиви момичета вместо кафяви и черни мечки или планински елени.

Това леко изпитание бе по-приятно за двамата добри и преуспели бизнесмени, надхвърлили четирийсетте, които после се завръщаха в града загорели и освежени и с възстановена търпимост към съпругите си.

— За рома съм съгласен — каза Дайли. — Какво е това? — Той бе забелязал блясъка на метал близо до бунгалото.

Търстън пристъпи навън и побутна с крак нещото.

— Странна работа.

Дайли разтвори с ръце тревата и видя квадратна клетка със страна от около метър, изработена от метални ленти и с капак на панти. На една от лентите с дебели букви пишеше: „КАПАН“.

— Откъде го купи пък *това*? — попита Търстън.

— Не съм го купувал.

Дайли откри пластмасов етикет, завързан за една от металните ленти. Той го откачи и зачете: „Скъпи приятелю, това е нова и революционна конструкция на КАПАН. За да го препоръчаме на купувачите, ние ви предлагаме този модел *напълно безплатно*! Ще видите, че той е уникален и ценен уред за лов на дребен дивеч, при условие че следвате *точно* инструкциите, написани от обратната страна. Късмет и наслука!“

— Я виж ти, какво странно нещо — каза Дайли. — Мислиш ли, че са го оставили през нощта?

— Че откъде да знам? — въртна се Търстън. — Стомахът ми къркори. Хайде да си приготвим закуска.

— Не те ли интересува?

— Не особено. Някаква си играчка. Имаш стотици като нея. Онзи капан за мечки от „Абъркомби и Фич“, рогът за мамене на ягуари от „Батлър“, примамката за крокодили от...

— Ама никога не съм виждал такъв капан — зачуди се Дайли. — Много хитра реклама е да ти го оставят пред вратата.

— После със сигурност ще ти изпратят сметката — цинично се изсмя Търстън. — Отивам да приготвя закуска. Ти ще миеш чиниите. Той влезе, а Дайли обърна етикета и зачете, указанията.

„Поставете КАПАНА на някоя полянка и го завържете с веригата към дърво. Натиснете бутон номер едно, намиращ се на дъното. Той зарежда КАПАНА. Изчакайте пет секунди и натиснете бутон номер две. Това задейства КАПАНА. Повече не е нужно да правите нищо, докато не бъде осъществено ХВАЩАНЕ. Тогава вие натискате бутон номер три, за да изключите и отворите КАПАНА и да вземете ПЛЯЧКАТА.

Внимание! Дръжте КАПАНА затворен винаги с изключение на момента на изваждането на ПЛЯЧКАТА. За влизането на ПЛЯЧКАТА в КАПАНА не е необходимо той да бъде отварян, тъй като за работата му се използва принципа на осмозата и плячката се всмуква направо в него.“

— Какво ли не измислят! — възхити се Дайли.

— Закуската е готова! — извика Търстън.

— Първо ми помогни да сложа капана.

Търстън, вече облечен в бермуди и ярка спортна риза, излезе и се загледа недоверчиво в капана.

— Наистина ли мислиш да се мотаем с него?

— Разбира се. Може да хванем някоя лисица.

— Че какво, по дяволите, ще правим с лисица? — учуди се Търстън.

— Ще я пуснем. Удоволствието е в хващането. Хайде, помогни ми да го вдигна.

Капанът бе изненадващо тежък. Двамата го замъкнаха на петдесетина метра от бунгалото и го завързаха с веригата му за едно младо борче. Дайли натисна първия бутон и капанът леко проблесна. Търстън отстъпи бързо.

След пет секунди Дайли натисна втория бутон.

От дърветата в гората още капеше, катеричките скачаха по клоните, а високата трева тихо шумолеше. Капанът стоеше спокойно до дръвчето, а мрежата му леко проблясваше.

— Идвай — каза Търстън. — Яйцата трябва да са изстинали.

Дайли го последва към бунгалото, като поглеждаше през рамо към капана. Той си лежеше сред гората в мълчаливо очакване.

Семиш, къде си? Имам спешно нужда от теб. Може да ти звучи невероятно, но малкият ми планетоид се разпада пред очите ми! Ти си най-добрият ми другар, Семиш, приятел от детинство, най-близкият човек при чифтосването ми и освен това си приятел на Фрегл. Разчитам на теб. Не се бави много.

Вече ти съобщих началото на историята. Земляните приеха моя капан като капан и нищо повече. Веднага го включиха, без да се замислят за възможни усложнения. Точно на това и разчитах. Невероятното любопитство на съществата от Земята е добре познато.

През цялото време жена ми пълзеше весело по планетоида, обзавеждаше наново колибата ни и се радваше на промяната след живота в града. Всичко вървеше добре...

По време на закуската Търстън обясняваше с педантични подробности защо този капан не може да работи, тъй като няма отвор, през който да влезе плячката. Дайли се усмихваше и му обясняваше принципа на осмозата. Търстън настояваше, че такова нещо не съществува. Когато чиниите бяха измити и подсушени, те тръгнаха по мократа, хлъзгава трева към капана.

— Гледай! — извика Дайли.

В капана имаше нещо. Нещо с размерите на заек, но яркозелено на цвят. Очите му бяха изтеглени на някакви стълбчета и то щракаше с щипки като на рак към тях.

— Никога повече ром преди закуска — каза Търстън. — От утре! Подай ми манерката.

Дайли му я даде и Търстън изля две яки глътки в гърлото си. После отново погледна хванатото същество и се потресе:

— Брррр!

— Аз мисля, че това е някакъв нов вид — заяви Дайли.

— Нов вид кошмар. Не е ли по-добре да тръгнем за езерото Плесид и да забравим това?

— Не, разбира се, че не. Никога не съм виждал такова нещо из книгите си по зоология. То може и да е напълно непознато за науката. В какво ще го държим?

— Да го държим?

— Ами разбира се. Не може да остане в капана. Ще трябва да му построим клетка и да разберем с какво се храни.

Лицето на Търстън изгуби част от обикновено спокойния си вид.

— Виж какво, Ед. Няма да прекарвам отпуската си с това нещо. Та то може и да е отровно. Пък и съм сигурен, че има лоши навици. — Той въздъхна дълбоко и продължи: — В този капан има нещо неестествено. Нещо... нечовешко!

Дайли се ухили.

— Сигурен съм, че са казвали същото за първия автомобил на Форд и за лампата на Едисън. Този капан е просто още един пример на американския прогрес в техниката и технологиите.

— Нямам нищо против прогреса — твърдо каза Търстън. — Обаче в други направления. Не можем ли просто...

Той погледна лицето на приятеля си и млъкна. Дайли имаше изражението, което трябва да е имал и Кортес, когато е изкачил връх Дериън.

— Да — заговори Дайли след малко. — Така мисля.

— Какво?

— После ще ти кажа. Първо да направим клетка и да включим капана отново.

Търстън изпъшка, но тръгна подире му.

Защо още те няма, Семиш? Не разбираш ли сложността на положението ми? Не разбра ли колко завися от теб? Спомни си за стария си приятел! Помисли си за лъскавата козина на Фрегл, заради която се напъхах в тази каша. Поне ми се обади!

Земляните използваха капана, който естествено изобщо не е никакъв капан, а предавател на материя. Другият му край е скрит на планетоида и аз го зареждам с дребни животни, които хващам в градината. Земляните ги изваждат винаги от трансмитера. Не знам с каква цел ги вземат. Но един землянин събира какво ли не.

След като мина и третото животинче и никое от тях не бе върнато, аз разбрах, че всичко е готово.

Пригответх се за четвъртото и последно изпращане Най-важното. Заради което всичко останало бе само подготовка.

Те стояха в ниската пристройка на бунгалото. Търстън гледаше недоволно трите клетки, направени от летви и мрежа против комари. Във всяка от тях имаше по едно същество.

— Ух! Миришат — каза той.

В първата се намираще онова зелено същество с очи на стълбчета и щипки като на рак. До него имаше някаква птичка с три чифта люспести криле, а в третата нещо като змия, само че с глави и в двата края на тялото си.

В клетките бяха поставени купички с мляко, чинийки с мляно месо, зеленчуци, трева, кора от дърво... Всичко недокоснато.

— Те просто не искат да хапнат нищо — тревожеше се Дайли.

— Явно са болни — каза му Търстън. — Сигурно са вирусоносители. Не можем ли да се отървем от тях, Ед?

Дайли погледна изненадано приятеля си.

— Том, ти никога ли не си пожелавал слава?

— Какво?

— Слава. Да знаеш, че името ти ще пребъде през вековете.

— Аз съм бизнесмен — отвърна Търстън. — Никога не съм обмислял подобна възможност.

— Никога ли?

Търстън се усмихна глупаво.

— Е, добре де, че кой не я иска? Но какво си намислил?

— Тези същества — посочи Дайли. — Това са уникати. Ние ще ги представим в музея.

— Ъ?

— Изложбата Дайли-Търстън на непознати досега същества.

— Че те могат да ги нарекат и на наше име — каза Търстън. — Все пак ние ги открихме, нали?

— Разбира се! Нашите имена ще бъдат записани до тези на Ливингстън, Одюбон и Теди Рузвелт.

— Хммм — Търстън се замисли дълбоко. — Предполагам, че ще бъдат изложени в музея по естествена история. Сигурен съм, че ще организират изложба...

— Аз мисля, че няма да е просто изложба — прекъсна го Дайли. — Може да заемат цяло крило от музея. Секция Дайли-Търстън.

Търстън изгледа радостно приятеля си. Дайли притежаваше качества, каквито той не беше си и представял, че има.

— Но, Ед, ние имаме само три. Не можем да запълним цяло крило само с три експоната.

— Там, откъдето са дошли тези, трябва да има още. Нека погледнем в капана.

Този път капанът съдържаше едно същество, високо поне метър, с малка зелена глава и разделена на две опашка. Имаше поне дюза тънки ресни и всичките се размахваха яростно.

— Другите бяха спокойни — отбеляза внимателно Търстън. — Може би това е опасно.

— Ще го затворим в клетка — решително настоя Дайли. — А след това искам да се свържа с музея.

С доста усилия те прехвърлиха съществото в клетката. Капанът беше включен отново, а Дайли изпрати до музея по естествена история следната телеграма: „ОТКРИХ ПОНЕ ЧЕТИРИ ЖИВОТНИ, КОИТО ПРЕДПОЛАГАМ ДА СА ОТ НЕПОЗНАТ ВИД ТОЧКА ИМАТЕ ЛИ ПОМЕЩЕНИЕ ЗА СЪОТВЕТНА ИЗЛОЖБА ТОЧКА НАЙ-ДОБРЕ Е ВЕДНАГА ДА ИЗПРАТИТЕ ВАШ ЧОВЕК“.

После по настояване на Търстън той изпрати няколко писма с безукорни препоръки до музея, за да не си помислят онези, че е някакъв луд.

Същия следобед Дайли обясни теорията си на Търстън. Сигурен беше, че на това място се намира някакъв първичен изолиран район. В него живеят същества, останали от праисторически времена. Никога не са били хващани, защото поради вековния си опит са станали много внимателни. Но този капан, действащ на съвсем нов принцип, на принципа на осмозата, е нещо, което те не са успели да избегнат.

— Но тези планини са доста добре изследвани — възрази му Търстън.

— Явно не достатъчно добре — каза Дайли с необорима логика. После двамата се върнаха при капана. Той беше празен.

Едвам те чувам, Семиш. Моля те да увеличиш обхвата. Или още по-добре, ела лично. Какъв е смисълът да си говорим отдалеч в положението, в което съм попаднал? То става все по-отчаяно.

Какво, Семиш? Да ти разкажа по-нататък ли? Че то е ясно. След като трите животни минаха през трансмитера, аз разбрах, че съм готов. Беше време да кажа на жена си.

Затова я помолих да попълзи из градината с мен. Тя беше доста поласкана.

— Каж ми, скъпи — заговори тя, — има ли нещо, което да те тревожи напоследък?

— Хмм — отвърнах ѝ аз.

— Да не би да съм те разочаровала? — попита тя.

— Не, миличка — казах ѝ аз. — Ти направи всичко възможно, но то просто не е достатъчно. Затова ще си взема друга жена.

Тя остана неподвижна и ресните ѝ се замърдаха притеснено. После възкликна:

— Фрегл!

— Да — казах ѝ аз. — Великолепната Фрегл се съгласи да сподели колибата ми.

— Но ти забравяш, че сме се чифтосали за цял живот.

— Знам. Съжалявам, че ти настояваше за тази формалност. — И с едно хитро бутване, аз я наврях в трансмитера за материя.

Семиш, трябваше да я видиш! Ресните ѝ се виеха, тя пищеше и... изчезна.

Най-последно бях свободен! Малко замаян, но свободен! Свободен да се чифтосам с бляскавата Фрегл!

Сега можеш да разбереш цялата изтънченост на замисъла ми. Беше ми необходимо да си осигуря сътрудничеството на земляните, тъй като трансмитерът трябва да се задейства и откъм двете посоки. Прикрих го като капан, защото земляните вярват на всичко. И за подарък накрая им изпратих жена си.

Нека сега те се опитат да поживеят с нея! Аз не можах!

Без грешка! Абсолютно без никаква грешка! Тялото на жена ми никога няма да се появи, защото алчните земляни не изпускат нищо придобито. Никой никога няма да може да я открие.

А след това, Семиш, след това се случи...

Провинциалната спокойна атмосфера в бунгалото беше изчезнала. Калният път бе изровен от гуми на коли и камиони. Земята бе покрита с изпочупени стъкла, смачкани пакети от цигари, обвивки от бонбони, парчета моливи и хартии. Но сега, след няколко ужасни часа, всички си бяха отишли. Бе останала само горчицина.

Дайли и Търстън стояха безнадеждно вторачени в празния капан.

— Какво, смяташ, не е наред в това проклето нещо? — попита Дайли и ритна притеснено капана.

— Може би няма какво друго да хване — предположи Търстън.

— Трябва да има! Защо ще ни хване четири напълно чужди звяра, а после нищо? — Той коленичи пред капана и заговори с горчицина. — Тези глупаци от музея! И тези репортери!

— Между другото — започна Търстън, като внимателно подбираше думите си, — не можеш да ги обвиняваш, че...

— Не мога ли? Да ме обвиняват, че съм лъжец! Чу ли ги, Том? Питаха ме как съм *присадил кожата!*

— Жалко, че всички животни бяха умрели още преди да дойдат хората от музея — каза Търстън. — Изглеждаше съмнително.

— Ама тези идиотски същества не искаха да ядат. Моя ли е грешката? А пък и репортерите... Наистина... Не мислиш ли, че столичните вестници би трябвало да назначават по-интелигентни хора.

— Не биваше да обещаваш, че ще хванеш още животни — опита се да го успокои Търстън. — Защото когато нищо не се хвана в капана,

те те обявиха за измамник.

— Разбира се, че обещах! Как бих могъл да предположа, че капанът ще спре да действа след онази, четвъртата плячка? И защо ми се изсмяха, когато им казах за принципа на осмозата?

— Никога не са чували за нея — отвърна уморено Търстън. — Никой не е чувал за нея. Хайде да идем на езерото Плесид и да забравим цялата тази работа.

— Не! Това нещо трябва да проработи. Трябва! — Дайли се протегна и включи капана, след което го гледа няколко секунди, после отвори капака му. Пъхна ръка в капана и изкрещя:

— Ръката ми! Няма я! — Той се дръпна назад.

— Тук си е — увери го Търстън.

Дайли огледа двете си ръце, потърка ги една в друга и настоя:

— Вътре в капана ръката ми беше изчезнала.

— Хайде, хайде — успокоително заговори Търстън. — Малко почивка до езерото Плесид ще ти дойде тъкмо навреме.

Дайли се надвеси над капана и постави вътре ръката си. Тя изчезна. Пъхна я по-навътре и загледа как изчезва до рамото. Той изгледа Търстън с триумфална усмивка.

— Сега разбрах как работи — каза той. — Тези животни изобщо не са отгук!

— Че откъде са тогава?

— Оттам, където се намира ръката ми! Искат още, а? Ще ми викат лъжец, а? Сега ще им покажа аз!

— Ед! Недей! Не знаеш какво...

Но Дайли вече бе стъпил с двата си крака в капана. Краката му изчезнаха. Той бавно сви тялото си, докато остана да се вижда само главата му.

— Пожелай ми късмет — каза той.

— Ед!

Носът на Дайли се вирна нагоре и изчезна.

Семиш, ако не дойдеш веднага, ще стане късно! Трябва да спра да говоря с теб. Огромният землянин напълно разпердушени планетоида ми. Пъха всичко, живо или мъртво, в трансмитера. Моят дом е в развалини.

А сега влачи нататък и колибата ми! Семиш, това чудовище има намерение да вземе и мен като експонат! Няма време за губене!

Семиш, какво би могло да те задържа? Та ти си ми най-добрият приятел...

Какво, Семиш? Какво казваш? Не може да бъде! Как така ти и Фрегл! Недей така, стари приятелю, помисли малко! Спомни си нашето приятелство!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.